9Ў. татар
5887
1914 г.
Татар.
3-3280

قز بالالر ايچون

نصيحت

ايكنچى

اثر: رضاءالدين بن فخرالدين

(٧ نچى طبع)

Из фондов Российской национальной библиотеки

اورنبورغده «وقت» مطبعه‌سى.

ТИПОГАФІЯ ГАЗ· „ВАКТЪ“ ВЪ ОРЕНБУРГѢ.
1913.

قز بالالر ایچون

نصیحت

ایکنچی

اثر: رضاءالدین بن فخرالدین

(۷ نچی طبع)

Татар.
3-3280
Инв. № 10430
Из фондов Российской национальной библиотеки

اورنبورغده «وقت» مطبعه‌سی.

ТИПОГРАФІЯ ГАЗ. „ВАКТЪ" ВЪ ОРЕНБУРГѢ.

1913

Из фондов Российской национальной библиотеки

بسم الله الرحمن الرحيم

ای حرمتلو قزلر! سزلرگه معلومدرکه خلقی گوزل بولغان قز بالا، بتون عائلەسی ایچون الوغ بایلق وسعادتدر، قارنداشلری ایچون قیمتلی خزینەدر. اوسدیکندن صوڭ بر ایرگه اخلاص ایله یاردمچی وایبداشدر. گوزل خلقلی قز بالالر ایله فخرلەنورلر و موندی قز بالالرنی ایڭ توبان خلقلردن باشلاب ایڭ بیوك آدملرگه قدر، جملەسی مدح قیلورلر.

اوقوغان و خلقینی تربیه ایلەگان قز، آلتوندن بهالی واینجودن قدرلی بایلقدر. موندی قزلرنڭ کولەگەلری ایڭ یراق قارنداش وبلشلرگەده ایرشور. قارنداش قبیلەگنه توگل بلکه خلقلی وگوزل تربیەلی کیمسەلر ایله بتون ملت وبتون دنیا خلقی ماقتانور.

ادبلی کیمسەلرنی الله تعالی سویار، خلقده سویار، اسملری صوڭلرغه قالور، دنیاده معتبر وآخرتدەده مسعود بولورلر. هر کیم مونلرنی مثال ایتار وهر کیم خیر دعا ایله یاد قیلور وصاغنور.

ادبسز کیمسەلر ایسه مونڭ خلافنچه، الله تعالی قاشنده حرمتسز وخلق کوزنده دشمن کورلورلر، اسملری سویلەنمەز، دنیادن اوتدیکلرندن هر کیم راحتلەنورده بر ایکی ساعت کیچدکندن صوڭ تمام اونوتلورلر و گویا دنیاغه کیلمەگان کبی بولورلر.

اگرده ادبلی بولورغه ایستەسەگز گوزل خلقلرنی اوگرەنگز و گوزل

Из фондов Российской национальной библиотеки

خلقلی بولگز، گوزل خلقلرغه عادت ایتگز. انسان بولونی تله‌گان کیمسه‌لر ایچون گوزل خلقلی بولمق ینگل بر اشدر.

بزنڭ بو اورنده یازاچق نصیحتلرمزده گوزل خلقلردن ایڭ کیره‌کلو بولغانلریدر. اوقوب کورگز و یری کیلدکنده عمل هم ایتگز. همتلی ومسعود کیمسه‌لر، کیم طرفندن بولسه‌ده نصیحتلرگه قولاق صالورلر ونصیحت ایتوچیلرنڭ کیه‌چیلکلرندن کوز یومارلر.

آتا و آنا ادبلری

۱) حرمتلو قزلر! آتاگزغه حرمت ایتگز. آلدنده و آرتنده کامل خشنودلق ایله ادبلرینی رعایت قیلگز. آتا و آناگزنی اخلاص ایله سویگز هم وصیتلرینی یرینه کیتورگز. مرادلرینه قارشو کیلمه‌گز. قاتیغ کوگللی بولماگز. آلارنی حسرتلندرمه‌گز. بار اجتهادگز ایله آلارنی رضا قیلگز. آتا آناسینه اطاعتلی بولغان، علم ایله زینتله‌نگان قزلرنڭ عادتلری کوندن کون گوزلله‌نور. دوست وبلشلری آراسنده اسملری حرمت ایله سویله‌نور. اما آتا و آنالرینی حرمتسز ایتکان و آلارنڭ سوزلرینه قولاق صالماغان قزلر محبتسز بولورلر، آتا و آنالری‌ده اوزلرینی سویمارلر، چیت کیمسه‌لر کوزلرنده‌ده خور کورلورلر. دنیاده گوزل ترکاك هم ایته آلمازلر

۲) آتاگز یاننده اوطورسه‌گز ادبلی بولگز، کوب کولمه‌گز، کیوملرگز ایله اوینماگز، آنڭ تاوشندن آرتق تاوش ایله سویله‌مه‌گز.

۳) آتاگزدن باشقه کیمسه‌دن، کیره‌ك ایڭ یاقین کیمسه‌گزده بولسون، هیچ نرسه صوراماگز. چونکه طوغری کیلگان بر کشیدن نرسه صورامق قزلرنڭ کوگللری بوزولوغه سبب بولور. آتاگزدن صوراغانده‌ده چیت کیمسه‌لر یوق وقتلرده‌غنه ادب ایله صوراگز

Из фондов Российской национальной библиотеки

و بیر ماسه‌لر قات قات صوراب یوده‌تمه‌گز .

٤) آتاگز چیت یرده ویا که وفات ایتکان بولسه آنك یرینه قالغان طوغانلرگزنی آتاگز حکمنده طوتگز.

٥) آقچه و باشقه قدرلی نرسه‌لرگزنی آتاگزده صافلاگز. آتاگز رخصتندن باشقه آشامق و ایچمك نرسه‌لرینه قول صوزماگز. کوچگز یتدیکنده یورت و اوی خدمتلری طوغروسنده آنالرگزغه یاردمچی بولگز . آلارنك قول آرالرینه کرگز. اوی خدمتلرینی باشقاررغه اوگره‌نگز. تیك طورماگز. عذر بولماغانده یاتوب طورماگز ، اوست و باشگزنی پچراق یورتمه‌گز.

طوغانلر ادبی

٦) طوغانلرگزنی حرمتلی طوتگز. آلار ایله ادبلی بولگز . چونکه آتا و آنالرگزدن صوك ایك یاقین کیمسه‌لرگز طوغانلرگزدر .

٧) اوزگزدن الوغ بولغان طوغانلرگزنی آتا و آناگز یرنده حساب ایتگز. آلارغه تاوش کوتارمه‌گز. آلار ایله نزاعلاشماگز . آلارنك سوزلرینه خلافلق ایتمه‌گز. آلارنی سویگز.

٨) کچکنه طوغانلرگزغه شفقتلی بولگز، رنجتمه‌گز. آلار قولنده بولغان نرسه‌لرنی قچقرتوب آلماگز. چونکه بو اشلر آلارنك کوگللری بیوغوغه، آتا هم آنالرگزنك آچولانولرینه سبب و قزلرنك ادبسز بولولرینه علامت بولور.

٩) قولگزده بولغان نرسه‌لر ایله طوغانلرگزنی قزقدروب قاراتوب طورماگز یا که آلارغه هم الوش چقارگز. هر نه ایسه آلارغه بیك شفقتلی بولگز.

١٠) طوغانلرگزدن ناگاه ادبسز اشلر کورلسه یومشاقلق ایله گنه:

Из фондов Российской национальной библиотеки

«بو اش عیبدر؛ اشله‌مه‌گز!» دیب خاطرلرینه توشرگز. حق یولنی کورسه‌تگز.

١١) طوغانلرگزنی آتا و آنالرگزغه یمانلاب سویله‌مه‌گز. تللرگزنی آدم یمانلاوغه عادتله‌ندرمه‌گز.

قارنداشلر ادبی

١٢) آتالرگز و آنالرگز ایله بر طوغانلرنی و آلارنڭ بالالرینی، باشقه قارنداشلرگزنی‌ده حرمت ایتگز. آلارنی یاقین کورگز. غیبتلرینی سویله‌مه‌گز. آلارنڭ حرمتلی کیمسه‌لر ایدکلرینی هیچ اونوتماگز.

١٣) آتا و آنالرگز رخصت ایتکان وقتلرده قارنداشلرگزنی زیارت ایتگز. خسته‌لنسه‌لر حاللرینی صوری بارگز، چیتده بولغانلرینی بلشوب طورگز. آلارنڭ شادلقلرینه شادلانگز و قایغولری بولسه قایغولرینی اورتاقلاگز. آلارنڭ خدمتلرینی باشقارگز.

١٤) قارنداشلرنڭ الوغلرینه، آتالرغه بولغان حرمت مثالنده حرمت ایتگز؛ کچوکلرینه طوغانلرغه بولغان شفقت مثالنده شفقت کورسه‌تگز.

کورشیلر ادبی

١٥) یاقین کورشیلرنڭ حقلرینی رعایت ایتگز. مونلرنی قارنداشلرگز کبی کورگز. آلارنڭ حاللرندن غافل طورماگز. حاجتلرینی اوته‌گز، خسته‌لرینڭ حاللرینی صوراگز. قایغو و شادلقلرینی اورتاقلاشگز. چیتگه کیتکلرنده حاللرینی بلشوب و صوراب طورگز. حاجت وقتلرنده یاردم ایتگز، آلارغه ایزگولك ایسته‌گز و ممکن قدر احسان ایله‌گز.

اوی ادبلری

١٦) اوی ایچنده بولغانلر ایله گوزل طورگز. آلارغه آچیق یوزلی بولگز. اوی ایچنده بولغانلرنی حتی خدمت ایتوب طوروچیلرده بولسونلر رنجتمه‌گز. خاطرلرینی قالدررلق سوز ایتمه‌گز. چونکه بو اشلر عقلسزلق علامتی بولور.

١٧) خدمت ایتوچیلر ایله اویناماگز. آنالرگز رخصتندن باشقه آلارغه یومش قوشماگز و آلارغه کوب قاتشماگز. آلار ایله اوزون سویله‌شمه‌گز. چونکه بولای ایتمك خدمتچیلر کوزنده حرمتسز بولوغه و یاراماغان سوزلر ایشتوگه، آخرنده خیرسز حاللرگه توشارگه سبب بولور.

١٨) نرسه صوراغان و یاکه یاردم ایسته‌گان وقتلرده کبره‌ك خدمتچیلرده بولسون: «شولای ایت! بولای قیل!» دیمی، بلکه شولای ایته کورسه‌گزله! و بولای ایله‌سه‌گزله!» شیکللی یومشاق سوزلر استعمال ایتگز.

١٩) ایشك، تره‌زه کبی اوی نرسه‌لری ایله اویناماگز، یوقاری اورنلرغه چیقماگز، بیوك یرلردن سیکروب توشه‌گز. قویاشده بر توتاشدن اوزون وقت اشسز یوره‌گز. اورام و یوللرغه پیالا و چینایاق واتقلری، بره‌نگی وقیار قابقلری تاشلاماگز. یوروچیلرنك آیاقلرینی جراحتلندره‌چك و یاکه آیاقلری تایوب یغلولرینه سبب بولاچق هم پاکلك گه خلاف نرسه‌لرنی اشله‌مه‌گز.

٢٠) حاجت اوتارگه چقسه‌گز کیوملرگزنی یاخشی کیوگز. چیتك واویوق کبی نرسه‌لر ایله‌گنه (کاوش وباشماقدن باشقه) حاجت خانه‌گه کرمه‌گز. کرگان وقتده صول آیاق ایله کروب، چیقغانده

Из фондов Российской национальной библиотеки

اوڭ آياغڭز ايله چغڭز، ضرورت بولماغانده بو اورنده سويلەشمەڭز. دعالق ويازولی کاغدلرنی يانڭزده بولدرماڭز. کاغد استعمال ايتمەڭز(١).

٢١) هر بر اشنڭ بر وقتی و هر وقتنڭ بر اشی بولور. وقت اوتديکندن صوڭ، آدم بالاسی ايڭ کيرەکلی هنرلرنی اوگرەنودن محروم قالور، شونڭ ايچون اوی ايچنده بولاچق واشلەنەچك اشلرنڭ جملەسينی اوشبو ياش چاغڭزده اوگرەنڭز.

٢٢) اوی ايچنده اوستا آش پشروچی بولسه آنڭ هنرلرندن درس آلڭز. آنڭ کبی پشره بلورگه اوگرەنڭز. نکلفسز، لکن لذتلی آشلر حاضرلەرگه بلڭز.

٢٣) اوطونلرنڭ نيندیلری ياخشی ونيندیلری ناچار بولوينی، چی اوطونلرنی نيچك کيبدرركه و نيچك حاضرلەرگه تيوش ايديکنی، سوت و قايماقلرنی آچيمقدن هـمده ايت و يمشلرنی بوزولمقدن نيچوك صاقلارغه تيوشلگنی بلڭز. شرپی و پچاق، بالطا وبز، اوراق و چالغی، قاينار آش وساماوار کبی قورقنچ نرسەلرنی، اسپيرت ويودا هم ميشياق کبی آغو و زهرلی صولرنی بالالردن و بالالرنی مونلردن صاقلامق يوللرينی گوزل آڭلاڭز.

٢٤) خطالق ايله استعمال ايتلماسون و ياکه کيرەك وقتده تابلمی طورماسون ايچون اون و صو، بورچاق روشنده بولغان دوا و زهرلرنڭ کاغدلرينه و شيشەلرينه اسملرينی يازوب قويارغه عادت ايتڭز.

٢٥) باشغه ايس تيگانده ياکه هوا بوزولوب طن بتکانده، آغو ايله زهرلەنگانده وجراحتدن آرتق قان آقغانده، بورن قاناغانده و اعضالر اوشوگانده، هوش کيتکان وقتده برنچی ضررسز يارد ملر،

(١) کاغد ايله سورتمك سببندن معلوم اورنغه خستەلك بولاچغی طبيبلر طرفندن روايت ايتولەدر. اما اوزينه مخصوص ياصالغان کاغدنی استعمال ايتوده ضرر يوقدر.

Из фондов Российской Национальной библиотеки

نیندی نرسه‌لر ایدیکنی کوکلگزگه آلگز و بلگز.

٢٦) کیوملرگزده بولغان یرتقلرنی سوتکلرنی، کورنگان ساعت لری ایله اوزگز یاماگز، اوزگز تگگز. کولرگزنی یووگز. کولرنی نیچوك کیبدررگه و نیچوك اوتوکله‌رگه، صابوننی نی روشده و نی قدر استعمال ایتارگه کیره‌ك ایدیکنی اینه‌سندن ییینه قدر واقلاب بلگز.

٢٧) کیوملرگزنی اوزگز کیسوب اوزگز تگگز. ایده‌نلرنی سبرگز و یووگز، باقر و جیز ساوت هم ساماوارلرنی آغارتگز. هر چای ایچدکدن صوك چینایاقلرنی یووب قویگز. اشکاف، اوستال و غیر یرلرده بولغان توزانلرنی سبرگز. اورماکوچ اویالرینی بترگز. اوینك هواسینی صاف طوتارغه اوگره‌نگز.

٢٨) اوی ایچنده بولغان نرسه‌لرنك ایك زورلرندن ایك کچوك وایك واق تویاکلرینه قدر، دنیا ترکلکینك نیگزلریدر. مونلرنی یرلو یرنچه استعمال ایتو، اوینی توزاتور. اگرده بو نرسه‌لر یرلو یرنچه استعمال ایتلماسه‌لر اویلر خراب بولورلر. شونك ایچون اوی ایچنده بولغان نرسه‌لرنك حتی ایك کچوکلرینه قدر بلوب، نی روشچه ترتیب ایتارگه ونی روشده استعمال قیلورغه تیوش ایدیکنی آکلاگز.

٢٩) بیوك عالملر: «آدم اوغللری آراسنده بولغان یاخشی و یمان اشلرنك جمله سینك باش سببی خاتونلردر، بایلقدن فقیرلكگه توشونك سببی‌ده اویده بولغان خاتونلردر!...» دیمشلر. شونك ایچون کیله‌چك کونلر، بتونله‌ی سزنك قولگزده بولاچق و نی قدر اولوغ بولسه‌ده اوی خدمتلری سزگه امانت ایتله‌چکدر. بناءً علیه شول کونلرگزده گوزل اداره و گوزل تربیه ایته بلور ایچون بو ساعتدن حاضرله‌نگز، یول باشی بولوب آلوب باراچق کروانلرنی چوللرده آداشدرماز و اوستگزگه آلوب چقغان کیمه‌لرنی قوملرغه اوطورتماز قدر علملرنی بو کوندن اوگره‌نگز.

Из фондов Российской национальной библиотеки

مکتب ادبلری

٣٠) ایرته اویقودن طورو ایله طهارت آلـگز. بیتلر همده قول آیاقلرگزنی یاخشی سورتـگز. ساچلرگزنی تاراگز. کونده‌گی کیوملرگزنی کیوگز. چای ایچکاندن صوڭ سبقلرگزنی آلوب تکرار ایتگز.

٣١) مکتبگه ممکن قدر ایرته یوروگز، وقت یتدکندن صوڭ باشقه‌لرنڭ آیتواريني کوتمی اوزگز بلوب حاضرله‌نگز وکشی آیتماز دن مقلم چقوب کیتگز.

٣٢) مکتبگه بارغاچ ادب ایله‌گنه اوز اورنگزغه اوطورگز. درس وقتنده سویله‌مه‌گز. علم اوگره‌نو ایچون اخلاص ایله طرشگز. ادب اوگره‌نگز. کورکام خلقلی بولونی الوغ بخت دیب بیلـگز. یاش وقتلر عمرده برگنه مرتبه کیلدیکنی و بو وقت بر اوتوب کیتدیکندن صوڭ کیرو قایتوب کیلمیه‌چکنی، یاش وقتده تربیه آلماغان کیمسه، صوگره هیچ تربیه آلا آلمایه‌چغنی، علم وتربیه یولنده هیچ نرسه قزغانورغه یارامادیغنی اونوتماگز.

٣٣) کتاب، کاغد وباشقه یاز و اسبابلرگزنی پاك طونگز. قلمگزنی کیومگزگه، ساچلرگزگه سورتمه‌گز و آغزگزغه قاپماگز. بو نرسه‌لر ایسه بردن ـ ادبگه خلاف وایکنچیدن ـ خسته‌لكگه سببدر. بارماقلرگزنی هم پچراتماگز. اگرده پچرانسه صو و صابون ایله یاخشی یووگز.

٣٤) مکتبده اوینارغه رخصت بیرلـگانده ادب ایله بولـگز. اوینار ایچون یاخشی هوالی اورنلرنی ازله‌گز. پچراق اورنلرده، توزان و بالچق آراسنده هم اویناماگز. چونکه بو نرسه‌لردن آدم اوغلینه خسته‌لك پیدا بولور.

٣٥) مکتبگه بارغان وقایتقان وقتگزده تربیه‌سز قزلر ایله برگه

Из фондов Российской национальной библиотеки

يوره‌گز ، كيبت يانلرنده و باشـقه قزق اورنلرده تماشا ايتوب طوقتاب طورماگز. بلـكه الوغ كيمسه‌لر كبى توب توز بولوب ادب ايله يورگز.

٣٦) اوى‌گه قايتوب كرگانده آتا وآنالرگز ايله ايسانلاشگز. قوللرينى اوبگز. موندن صوڭ كتابلرگز و يازو نرسه‌لرگزنى بيلـگولى اورنلرينه قويگز. كيوملرگزنى هم اوز يرلرينه اورنلاشدرگز.

٣٧) اگرده آتالرگز و ياكه باشقه بيوك ذاتلر وحرمتلو قوناقلر سبقلرگزنى اوقوتوب قارامقچى بولسه‌لر اصلا نازلانماگز، قارشماگز، بلـكه آلارنڭ مقصودلرينى كامل راحتله‌نوب يرينه كيتورگز.

معلمه‌لر ادبى

٣٨) سزنى گوزل و عقللى كيمسه‌لر بولسونلر، ديب تربيه ايتوچى معلمه‌لرگزنى الوغـلاگز . نصيحتلرينى يرينه كيتوروگه طرشگز. سوزلرينه قارشو كيلمه‌گز. آلارنى آنالرگز كبى كورگز. آنالرگز درجه‌سنده سويگز. آلار حضورنده ادبلى بولـگز هرسوزلرينى اخلاص ايله ايشتگز.

٣٩) درس وقتنده قول وآياقلرگز ايله اويناماگز. چيت ياقلرغه قاراشدروب اوطورماگز. يانـگزده بولغانلر ايله اويناماگز، سويله‌شمه‌گز درس توگل كتابلرنى آقتارماگز.

٤٠) معلمه‌گز سوز صوراغانده طوغرى قاراب طورگز، قوللرگزنى كوكره‌كـگزگه قويگز و نى صوراغانينى ياخشى آڭلاگز و بلـگان جوابنى آچيق تاوش ايله أيتگز. اعتبار ايله سويله‌گز.

٤١) بلمه‌گان سوزلر وآڭلاشلمى قالغان درسلر بولسه معلمه‌دن ادب ايله‌گنه صوراگز. درس وقتنده باشقه نرسه‌لرگه ذهن يبارمه‌گز.

Из фондов Российской национальной библиотеки

٤٢) معلمه‌لر ایله قچقرشماڭز، بلکه آلارنڭ فائده‌لی نصیحتلری ایله عمل ایتڭز، تربیه‌لرینی غنیمت بلڭز. تربیه‌لی و گوزل خلقلی آدملر بولورغه طرشڭز.

ایبداشلر ادبی

٤٣) مکتب ایبداشلری ایله انصاف اوزرنده بولڭز. آلارنی طوغانلرڭز شیکللی کورڭز. ادب ایله سویله‌شڭز. آلارغه آچیق یوز ایله قاراڭز. حسرتلرینی و شادلقلرینی اورتاقلاشڭز. کیمچیلکلرندن کوز یومڭز.

٤٤) ادبسز اشلر وبوزوق خلقلر کوراه باشلاغان ایبداشلرڭزدن، صاقلق ایله آیرلڭزده ینه‌دن آلارغه کیلوب قوشلماڭز.

٤٥) ایبداشلرڭزگه اوزڭزنی ماقتاماڭز. آلارغه تکبرلنمه‌ڭز. آلارنی مسخره ایتمه‌ڭز. آلاردن کولمه‌ڭز. تل و قول ایله آلارنی قورقوتماڭز. آلارغه حسرتلی خبرلر سویله‌مه‌ڭز. آلار ایله عادتدن طش اویناماڭز، ادبگه خلاف اشلرده بولنماڭز.

٤٦) تربیه‌سز قزلر ایله صحبت ایتمه‌ڭز. آلار ایله دوست بولو و فاتشوب یورو، خلق بوزار ایچون اڭ کوچلی سبب ایدیکنی اونوتماڭز.

٤٧) ایبداشلرڭزگه حرمت ایل بولڭز تربیه‌لی قزلرنڭ ایبداشلکارینی غنیمت بلڭز. آلارنڭ خلق و فعللرندن کوچرگچ آلڭز. آراڭزنی زمان آیرسه‌ده بر برڭزنی اونوتمی، حاللرڭزنی بلشوب ممکن بولغانده خط یازشوب طورڭز.

٤٨) آدم بالاسینڭ درجه‌سینی بلدروب طوروچی نرسه، بر ایکی گنه یول بولسه‌ده یازغان یازوویدر. ایکی اوچ یوللق خط سببندن یازوچینڭ

Из фондов Российской национальной библиотеки

مرتبه‌سینی آچیق بلورلر. شونڭ ایچون خطلرڭزنی فکرله‌ب یاخشیلاب یازڭز.

٤٩) اوز اسمڭزگه بولماغان مکتوبلرنی آچماڭز. امضاسز یاکه واق تویاك کاغدلرگه، کتاب و دفترلردن یرتوب آلنغان کاغد کیسا-کارینه هیچ وقت مکتوب یازماڭز. مکتوبلرنی کانویرتسز یبارمه‌ڭز. مارقه یابشدرمی طوروب پوچته‌غه بیرمه‌ڭز.

یوز ادبلری

٥٠) یوز، کوڭلنڭ کوزگیسی و آدملرنڭ شفقتلی و قاتیغ بولوینڭ بیلگوسیدر. شونڭ ایچون هر وقت یوزڭز طوغروسنده اعتبارلی بولڭز. بر کیمسه ایله سویله‌شکانده ایکنچی طرف‌غه قاراب طورماڭز. اوزڭزگه قاراماغان کیمسه ایله سویله‌شمه‌ڭز. قایغولی کشیلرنڭ یوزلرینه قاراب کولمه‌ڭز، شاد آدملرنڭ یوزلرینه حسرت ایله باقماڭز بلکه حسرتلیلرنڭ حسرتلرینی ینگلله‌شدرر روشچه بولڭز.

٥١) ایبداشلرڭز ایله برلکده بولغانده آلارغه خوش یوز ایله قاراڭز. آلارنڭ راحتلرینی یبارر روشده قارانغو چهره‌لی طورماڭز. مجلس و طویلرده بولغانده هر کیمگه آچیق یوز کورساتڭز. لکن آرتق کولمه‌ڭز، وقارلی و صبرلی بولڭز.

٥٢) کوزڭزگه ضرر بولماسون ایچون، بیك یاقتی هم نیچکه‌نرسه‌لرگه آق و قزل توسلرگه اوزون وقت قاراب طورماڭز. کوز ایچون ضررسز توسلر یاشل و کوك توسلردر.

٥٣) یوزڭزنی صاف و صابونلی هم صالقون صو ایله هر وقت یووڭز، لکن زینتله‌نو ایچون یوزڭزگه کرشه‌ن و اینلك، ایرنلرگه قزل وقاشلرڭزغه قارا بویاولر سورتمه‌ڭز. الله تعالی یاراتقان اعضالرڭزنی

Из фондов Российской национальной библиотеки

شریعت بیورماغان روشچه بوزماگز. موندی اشلر تربیه‌سز وتوبان خلقلی بولونك علامتیدر.

٥٤) بیتلرینی و قوللرینی بویاغان خاتونلر کورسه‌گز هر نی قدر قزقلی وکولکو بولسه‌لرده، صبر ایتگز کولمه‌گز، بلکه تربیه‌سزلکلرینه قایغرگز.

آغز ادبلری

٥٥) طرناقلرگزنی تشلرگز ایله اوزمه‌گز، تلگز ایله ایرنلرگزنی یالاماگز؛ ایرنلرگزنی قسماگز. سویله‌شکان وقتده آغزگزدن توکرك ساچمه‌گز، خلق حضورنده ایسنه‌مه‌گز، کیکرمه‌گز، توچکرمه‌گز ایسنه‌گان هم یوتالله‌گان وقتگزده سویله‌شمه‌گز، بلکه یاولق ایله آغزگزنی اورتگز هم چیت طرفغه باشگزنی چویرگز. یوتال وایسنه‌مك قات قات بولسه، خلقنك راحتنی بوزماز ایچون مجلسدن چقوب طورگز.

٥٦) الوغ آدملرنك سوزلرینه قاتشماگز، اوزگزدن بر نرسه صورالماسه آلار حضورنده سویله‌ماگز. سویله‌گان وقتگزده آرتق یواش بولوب یاکه قچقروب سویله‌ماگز. بر سوزنی کوب مرتبه قاتلاماگز.

٥٧) سویله‌شکان وقتگزده عقللی کیمسه‌لر مثالنده آز وآفرنلق اوزرنده سویله‌گز. سویله‌شر ایچون ایبداشلرگزگه و مجلسده بولغانلرغه ده وقت قالدرگز. سویله‌وچی بولسه تکلاگز و تکلاوچی بولسه یاخشی سویله‌گز. کشی سوزینی آخرینه قدر صبر ایدوب کوتگز.

٥٨) بر کیمسه سوز باشلاسه ضرورت بولمی طوروب شول حالنچه قویوب کیتمه‌گز. الوغ کیمسه‌لرنك سوزلرینه قارشو سویله‌ر سوزگز بولسه مناسب وقتینی کوتوب ادب اوزرنده‌گنه سویله‌گز.

٥٩) آڭلارغه تیوشلی بولغان بر سوزنی تمام آڭلامادیغڭز حالده: «آڭلامادم، دخی سویله!» روشنده تربیه‌سزلك ایتمی: «آڭلاب یته آلمادم، دخی سویله‌رگه ممکن بولمازمی؟ رحیم ایدوب سویله سه‌ڭز بلکه آڭلار ایدم!» دیمك کبی انصاف ایله‌گنه اوتنڭز.

٦٠) سویله‌شدکڭزده قچقرماڭز، ینگلله‌نوب و قزوب کیتمه‌ڭز. تاوشڭزنی بوزماڭز، آڭلامازلق سوزلرنی قاتلاتوب سویله‌تمه‌ڭز. هیچ کیم گه‌یمان سوز ایتمه‌ڭز. خصوصا: «بیلمیسن، یالغان سویلیسن، آڭلا-میسن!» دیمه‌ڭز. موندی سوزلر، الڭ تربیه‌سز آدملرگه خاص سوزلردر.

٦١) سوزڭزگه قارشو کیلوچی بولسه آچولانماڭز، بلکه: «احتمال سزنڭ سوزڭزده درستدر. لکن مین بولای بلور ایدم!» دیمك کبی ادبلی و ملایم جوابلر قایتارڭز.

٦٢) «بیلمیسن، یالغان سویلیسن!» دیوچی کیمسه‌گه قارشو قانڭزنی هیچ بوزماڭز و آحمقلر مثالده قزماڭز. بلکه اوز سوزڭز درست ایدکینه لطیف صورتده دلیل قویڭز. لکن آحمق آدملرگه هیچ بر جواب بیروب شغلله‌نمه‌ڭز. بلکه سکوت ایتڭز ویانلرندن بر طرفغه کیتڭز. آلارغه ایسه انده‌شمه‌و قدر شفالی جواب بولماز.

٦٣) لطیفه سویله‌مکچی بولسه‌ڭز سوزڭزنی آیتماز بورون کولمه‌ڭز. سوزڭزنی ایتدکڭردن صوڭ هم کولمازگه طرشڭز.

٦٤) سویله‌شدکڭزده یالغان سویله‌مه‌ڭز، غیبت ایتمه‌ڭز سوز یورتمه‌ڭز. کشی سوزینی آرتدروب کوچرمه‌ڭز، یالغان سویله‌وگه کوره اولمنی آرتق کورڭز. درست سوزلی خاتونلر الڭ حرمتلی خاتونلر، بلکه الڭ حرمتلی انسانلر ایدیکنی اونوتماڭز یاڭلش سویله‌گانلکڭزنی بلسه‌ڭز خطاڭزنی اقرار ایتڭز.

٦٥) سویله‌گان وقتڭزده آند ایتمه‌ڭز، «درست سویلیم» دیمه‌ڭز، بلکه مونلرغه هیچ مرتکب بولمیچه اوز انصافڭز ایله درست

Из фондов Российской Национальной библиотеки

سویله‌گز، آند ایتمك و «چن هم درست سویلیم» دیمك یالغانچیلر اشیدر.

٦٦) هر ایشتکانگزنی سویله‌مه‌گز. سوزگزنی آرتق اوزون ایتمه‌گز. ضرورت بولماغاند، قایغولی سوزلرنی کوچرمه‌گز و هیچ کیمگه اورنسز یرده قارشو سویله‌مه‌گز. اوزیگزدن و باشقه‌لردن شکایت ایتوب بر طوتاشدن موگایوب اوطورماگز. آشغوب آچولانماگز.

٦٧) اوزگزنی مدح ایتمه‌گز. اوزگزگه کیره‌ك توگل سوزلرگه قاتیشماگز. چیت کیمسه‌لرنك سرلرینی تفتیش ایتوب یورمه‌گز. ایکی کیمسه سویله‌شدکده آرالرینه باروب کرماگز. اوزگزگه امانت قیلنغان سرلرنی شریعت رخصتندن باشقه یرده اصلا فاش ایتمه‌گز.

٦٨) یرگه و دیوارلرغه توکورمه‌گز. بلکه مونك ایچون یانگزده آق و کچکنه هم پاك بورن یاولغی یورتگز. یازدیغگز و تگو تکدکگز یاکه قایچی ایله نرسه کیسدکگز وقتده تلگزنی تیبره‌تمه‌گز وایرنلرگزنی بورغالاماگز. باشگزنی بر طرفغه آوشترو چان بولماگز.

٦٩) طهارت آلدیغگزده و آشادیغگز صوگنده هر بر مرتبه‌سنده آغزلرگزنی یاخشی چایقاگز ومسواکله‌گز. آغز ایچنده وتش آرالرند، هیچ بر نرسه قالدرماگز.

بورن ادبلری

٧٠) قوللرگز ایله بورنگزنی طوتوب اوطورماگز. بارماقلرگز ایله قازینماگز. یالانغاچ قولگز ایله یاکه کیوملرگزنك برر اورنی ایله بورن سگرمه‌گز. بلکه بورن سگرر ایچون یانگزده بورن یاولغی یورتگز. کشی یاولغینی طوتماگز.

٧١) آشایغگز وقت بورن سگرمك لازم بولسه باشگزنی بر طرفغه چویرگز. تاوشسزغنه سگرگز. یاولقلرنی آدم کوزی اوگنده

Из фондов Российской национальной библиотеки

طوتماڭز. توچكرگانده‌ده هم شولای ایتکز.

٧٢) هواده اوچوب یوروچی میقروبلر كروب اورناشماسون ایچون طهارت آلغانده، خصوصا غسل قیلغان وقتلرده بورنلرڭزنی یاخشی یووڭز وهیچ یالقاولانه‌ی تازارتڭز.

قولاق ادبلری

٧٣) قولاقلرڭزنی یمان سوزلر ایشتودن صاقلاڭز. غیبت ونمیمه كبی، شریعتده حرام بولغان سوزلرنی تڭلاماڭز. اگرده مونلرنی سویله‌وچیلر بیوك كیمسه‌لر بولسه رضا توگل ایدككزنی یوزڭز ایله بلدروب تیك‌گنه اوطورڭز. ضرر بولماغانلغینی بلسه‌ڭز بر چیت‌گه كیتوب ومجلسدن چغوب طورڭز. اگرده بولای سویله‌وچیلر اوز ایبداشلرڭز بولسه ادب ایله‌گنه نصیحت ایتکز: «هر كیمده بر تورلی كمچیلك بولور، بزنڭ كیمچیلكمز بلكه دخی‌ده آرتقدر» كبی سوزلر دییوڭز. اگرده سویله‌وچیلر كچوكلر بولسه شفقت اوزرنده منع قیلڭز.

٧٤) قولاقلرڭزنی خصوصا اویقودن طورغان وقتلرده صاف صو ایله یووب تازارتڭز. توزان اویالاتوب وقارالتوب یورتودن البته صاقلاڭز.

٧٥) الوغ وآور آلقه‌لر آصوب قولاقلرڭزنی بوزماڭز یاكه آلقه‌نی بتونله‌ی كیمه‌ڭز. ضرورت بولماغانده هوا كرمازلك ایتوب قالون شاللرغه اورالوب اوطورماڭز.

٧٦) قولاقغه ضررلی بولغانی ایچون ممكن قدر قاتیغ تاوشلردن یراق طورڭز. ضرورت بولماسه ویاكه طبیب بیورماسه قولاقڭزغه مامق طولدروب یورمه‌ڭز.

Из фондов Российской национальной библиотеки

قول ادبلری

٧٧) خلق آلدند قوللرڠزنی بربرینه چابماڠز واووشدرماڠز. سوز سویله‌گان وقتڠزده قوللرڠزنی بوتاماڠز، شارتلاتماڠز. یوزڠزگه قویماڠز. ساچڠز وباشقه یرلرڠز ایله اویناب اوطورماڠز. اوستال لرگه صوقماڠز.

٧٨) پچراق ومایلی نرسه‌لر طوتقاندن صوڭ قوللرڠزنی یووڠز. سولگی ایله یاخشی سورتڭز. یووش حاللرنچه کیوم وکتاب یاکه باشقه نرسه‌لر طوتماڠز.

٧٩) طرناقلرڠزنی کشی کوزی آلدنده کیسمه‌ڠز. طرناقلرڠز آستنه جیولغان کرلرنی تازارتڭز. طرناقلرڠزنی اوسدروب یورتمه‌ڠز. کیسکاندن صوڭ، طوغری کیلگان بریرگه تاشلاماڠز، بلکه تندن آیرلغان طرناق وتوکلرنی بریرگه جیوب طورڠزده صوڭره طوپراق آستینه کومڭز.

٨٠) بارماقلرڠزنی یوزکلر وبالداقلر ایله طولدرماڠز بلکه بر، کوب بولسه ایکی عدد ایله کفایه‌لنڭز. اوشنداق بله‌کلرڠزگه قات قات ایتوب بله‌زکلر، ایلده بولماغان روشده قول باولر کیمه‌ڠز.

ساچ ادبلری

٨١) ساچلرڠزنی، کر وتوزان وباشقه نرسه‌لردن صاف هم پاك یورتڭز وهرکون تاراڠز. کویدرمه‌ڠز وبوترمه‌ڠز. طبیعی حالینی بوزماڠز.

٨٢) ساچڠزنی تربیه‌له‌ب اورمی طوروب هیچ کیمنڭ زیارتینه

کیتمه‌گز . قوناقلر حضورینه‌ده چقماگز. هر حالده شـریعت رخصت ایتمه‌گان کیمسه‌لرگه ساچلرگزنی کورسه‌تمه‌گز .

۸۳) ساچگزنی آرتق طغزلاب باشـقه‌لرنك سـاچلرینی قوشوب اورمه‌گز ساچ اوچینه الوغ تنکه‌لر ویاکه آور نرسه‌لر تاقماگز.

باش ادبلری

۸۴) باشگزنی عادتدن طش توبان ویاکه بر یاقغه صالماگز. قولگز ایله باشگزغه تایانماگز. خلق آلدنده قاشیماگز.

۸۵) قش کوننده بر مقدار اسسی و جای کوننده بر آز صالقون صو ایله آز بولغـانده آطنه‌ده بر مرتبه صابونلاب یووگز. یوغاندن صونك کیبوب یتمی طوروب صالقون هواغه چقماگز.

۸۶) آشاغان صوگنده اوچ ساعت مقداری وقت اوتمی طوروب یوونماگز و قوینماگز. یوونغاندن صونك یاخشی قورتگز هم تیزلك اوزرنده کیوملرگزنی کیوگز. قز و کونلرده یوز و قول هم آیاقلرگزنی کوب مرتبه یووگز.

اوطورو ادبلری

۸۷) کشیلر یاننده اوطورغان وقتگزده، ضرورت بولماسـه تایانماگز و بوگولمه‌گز، بلکه توب توز بولوب اوطورگز.

۸۸) سویله‌شه طورغان کشیگزگه قولگزنی قویوب سویله‌مه‌گز. بر آیاقگزنی ایکنچیسی اوستینه صالماگز. آیاق قولگز ایله اوینماگز.

۷۹) اوقوغان ویازغان وقتگزده کوز ایله کتاب وکاغد آراسینی برقاریشدن آز طوتماگز. کوکره‌کگز ایله اوستال‌گه تایانماگز.

Из фондов Российской национальной библиотеки

اعضالرگزغه ضرر کیتورماز روش ایله اوطوررغه عادتلەنگز .

یورو ادبلری

٩٠) یورگان وقتگزده بیك آشقماگز ویوکرمەگز یاکه بیك آقرین یورمەگز یوروچی کشیلرنی اتوب تورتمەگز . تنلرگزنی سلکتمەگز وقوللرگزنی آرتق بوتاماگز . عادتدن طش قچقروب سویلەشمەگز ، قاه! قاه! که! که! که! ایتوب کولشمەگز . قوللرگزنی کیسەلرگزگه قویوب یورمەگز .

٩١) یورگاندەآیاقلرگزنی سورەمەگز واوسترەمەگز . یاق یاغگزغه قاراناگز . کشیلردن کواوب قالماگز . بر کیمسـەنی مسخره ایتوب آنڭ کبی قیلانوب کورساتوچی بولماگز . کوتارگان زوننتیکلرگز ایله کشیلرگه قوماچاولاماگز .

اویقو ادبلری

٩٢) یاتاچق اورنگزنی اوزگز جایگز . توزان و یووشلك کبی نرسەلردن پاکلەگز . طورغاچ اوزگز جیوب قویگز .

٩٣) ممکن بولسه اویقوگزنی ترتیب ایله قیلگز . ایرته یاتوب ایرته طورگز . یعنی توقز ساعتدن کچکەای اویوگز و آلتی ساعتدن کچکەای طورگز هم‌ده اویقونی اوزینڭ تیوشلی وقتندن قالدرو سلامتسزلککه سبب بولاچقندن عادت وقتندن کچکدرمازگه طرشگز . «تونڭ اولگی یارطیسندەغی بر ساعت اویقو ، صوڭغی یارطیسندەغی ایکی ساعت اویقوغه برابردر» دیگان سوزنی اونوتماگز .

٩٤) چالقان یاتو یمان توشلر کوروگه وباصدرلوغه ، یوز توبان

Из фондов Российской национальной библиотеки

یاتو بوزوق هوا صولاوغه سبب بولدیغندن یان طرفڭز ایله یاتڭز.

۹۵) ضرورت بولماسه بر بولمه‌ده کوب کشی جیولوب یاتماڭز و صالقوندن صاقلانو ایچون اوستڭزگه بر نرسه یابڭز. اویقو وقتلرنده ترەزەلرنی آچیق قالدرماڭز.

۹۶) اویودیغڭز وقت، ایزو باولرڭزنی چیشڭز. طغز بالداقلرڭز بولسه صالڭز. قان یورودن منع ایتارلك قسان کیوملرڭزنی کیوب یاتماڭز. آیاق کیوملربنی چیقارڭز.

۹۷) اویقو بولمه‌سنده خوشبوی، ساچەك و گللر بولندرماڭز، یاتمازدن مقدم‌ده، طورغاچ‌ده (جای کونی بولسه) ترەزەلرنی آچوب هواسینی یاڭارتڭز. اویقو بولمه‌سنده یاڭا و صاف هوا بولمقی لازمدر.

۹۸) حسرت وقایغولی وقتلرده، اویقولامق ایچون بر مقدار کوڭلڭز راحتلنونی کوتڭز. معده‌ڭز طولی وقتده هم اویوماڭز، بلکه آشڭز سڭگانچه صبر ایتڭز.

آشاو ایچو ادبلری

۹۹) تربیەلی قزلر ایله تربیەسز قزلر آش یانندەمعلوم بولور. شونڭ ایچون آشاغان وقتڭزده آشاو ادبلرینی رعایت قیلڭز.

۱۰۰) آش یانینه کشیلر جیولوب اوطوردقلرندن صوڭ اوزڭزگه موافق اورنغه انصاف ایله گنه اوطورڭز.

۱۰۱) آشارغه اوطوردیغڭزده آش نرسەلری ایله اویناماڭز. تنگڭزنی قاشیماڭز. آش یاولقغه بیك یاقین‌ده بیك یراق‌ده بولماڭز. قولڭز ایله تایانماڭز. طوغری اوطورڭز و آشادیغڭز وقت آشار ایچون بر قدر باشڭزنی توبان ایلەڭز. اوڭ قولڭز ایله آشاڭز.

۱۰۲) دستمالنی تزلرڭزگه قویڭز. لکن بو دستماللرغه تیر

Из фондов Российской национальной библиотеки

سورتمه‌گز. بورن سکرمه‌گز. الك الك «بسم الله» اوقوگز وشوندن صوك آشارغه باشلاگز.

۱۰۳) آشاغان وقتگزده قومسز لانماگز. برینی یاخشی چاینا‌ب یوتمازدن الك ایکنچیسنی آغزگزغه آلماگز. آغز طولدروب قابماگز. قاشیغگزنی تاباقنك هر طرفنه یورتمه‌گز.

۱۰۴) آشالاچق نرسه‌لرنی آقتارماگز، برینی قویوب ایکنچینی صایلاماگز. یانگزده بولغان خاتون وقزلرغه اوگغایسزلق ایتمه‌گز.

۱۰۵) الوغلر مجلسی بولماسه ایبداشلرگز ایله ادب و صبرلق ایله سویله‌شگز، لکن سوز یارشدرماگز، حسرتلی سوزلر شویله‌شمه‌گز. اوزگزنك آشاوگزدن وباشقه‌لرنك آشاولرندن سوز چغارماگز.

۱۰۶) قوناقده بولسه‌گز اوی ایاسی آشارغه یاکه چای اچارگه اوتنسه وقتگز بولسه سوزینی قبول ایتگز، وقتگز بولماسه اوز اوزگزنی کوچلمه‌گز بلکه: «رحمت، تشکر ایتهم!» کبی ملایم سوزلر ایله جواب بیرگز.

۱۰۷) بر کیمسه صوراغان صونی الك، سز آلوب ایچمه‌گز. صو ایچدکگزده تاوشسز و ادب ایله آغزگزده نرسه یوق وقتده ایچگز. صوگره دستمالگز ایله آغزگزنی سورتگز.

۱۰۸) قوناقده بولسه‌گزده «مونی یاراتمیم» دیمك کبی سوزلر سویله‌می، بلکه «آرزووم یوق» کبی سوزلر ایله گوزل عذر کورساتگز و نعمتلرنك خوش ایدیکنی آگلاتگز.

۱۰۹) باشقه‌لرنی چاقرغان وقتگزده نعمتلرگزنی مدح ایتمه‌گز. «آشاگز ایچگز» دیب قستاماگز. کشینك اویالوب آرتق آشاوینه سبب بولماگز. قوناقلرنی قستامق آلارنك راحتلرینی یبارمك ایدیکنی اونوتماگز.

۱۱۰) آشاغان وقتگزده قافرق، مانقه وتوکرك کبی کوگل بولانورغه، قوصاصی کیلورگه سبب بولاچق ایگرنچ نرسه‌لرنی اصلا سویله‌نمه‌گز.

Из фондов Российской национальной библиотеки

١١١) قول سورتورگه، اوزینه مخصوص پاك و یاخشی دستماللر حاضرله‌گز، کولمه‌ك وباشقه کیوملردن آلنغان چوپره‌ك کیساکلرینی زنهار قوناقلر وآش حضورینه چغارماگز.

١١٢) قـاز، اورده‌ك کورکـه وکومه‌چ کبی نرسه‌لرنی قوناقلر حضورینه طوراب واقلاب چغارگز. قوناقلر حضورنده بولنلرنی طوراتوب بهالی عمرلرینی اسراف ایتدرمه‌گز ومجلسده بولغانلرنی بیزار ایدوب کوتدرماگز.

١١٣) قوللرگزده بتچه وقچو هم جراحت اثرلری بولسه ایت طوراماگز ومجلسنی اداره ایتمه‌گز (تابنچی بولماگز).

١١٤) آشاغان صوك قوللرگزنی وآغزلرگزنی صو هم صابون ایله یاخشی یووگز ودستمال ایله سورتـگز. تش آرالرگزده نرسه قالدرماگز. یوونو ایچون باشقه‌لر ایله طغزلاشماگز، بلـکه آلارنك بوشاغانلرینی کوتوب طورگز.

١١٥) پشمه‌گان یمشلرنی خصوصا قزو کونلرده مایلی آشلرنی آرتق آشاماگز. هیـچ وقتده اوست اوستینه هم وقتلی وقتسز آشارغه عادتلنمه‌گز. آغزغه آلغان نرسه‌لرنی تمام چاینه‌گز.

١١٦) کامل آچقمای طوروب، اوشنداق قاتیـغ شادلق وحسرت وقتلرنده آشاماگز. آشاغان وقتـگزده اوستـگزده تار وقسان کیوملر بولندرماگز. آچلق خسته‌لگی بتدکندن صوك طوقتالوب، قورصاغـگز طولدیغنی یعنی اشتهاگز بتدیکنی کوتمه‌گز. طویمازدن الك طوقتامق سلامتلك ایچون الوغ بر سببدر. هیـچ وقت مونی اونوتماگز.

١١٧) آشاغانده بیك آشـقماگز وبیك آفرنده بولماگز. آشاغاندن صوك بر مقدار اوتمای طوروب صو ایچمه‌گز.

١١٨) ایچه‌سگز کیلـگانده بالچقلی وقوملی هم قویروق صو وکول صولری، بوزلی صولر توگل، بلـکه صاف صولر ایچگز.

Из фондов Российской национальной библиотеки

چاى ايچو ادبلرى.

١١٩) قوناق آلدينه چغارلاچاق چاى اسبابلرينڭ كرسز وتوزانسز بلكه غايتده صاف وپاكيزه بولمقينه دقت ايتگز ساماوارگزنى كل وكومر كبى نرسه‌لردن پاكله‌گز.

١٢٠) كوگه‌رگان وطوتقغان پچاقلر ايله ليمون كيسمه‌گز، ليمونى قالون وايرى طوراماگز، قوناقغه بارساگز خواجه‌لر اخلاص ايله اوتنوب أيتمه‌گان مدتده چاى ياننده بولغان افليسون، آلما و باشقه يمشلرنى كيسمه‌گزگه صالوب كيتمه‌گز.

١٢١) ايچكان وتمگزده چاينڭ چوبلرينى تاريلكه‌گزگه صالمى بلكه يومرى واستاكان توبنده صغوب قالدرگز. چايگزنى هم تاوشسز وشاپرداتمى ايچگز. بيوكلر حضورنده آلاردن الك ايچارگه باشلاماگز تاريلكه‌گزنى ايكى قولگز ايله طوتماگز. ضرورت بولماديغنده صول قولگز ايله ايچمه‌گز.

١٢٢) چاى بورتكلرينى چاينڭگه صالمازدن الك، قايناغان صو ايله چاينكنى چايقاب بر مرتبه قاينارلاب توگگز وچاى بورتكلرى صالنديغندن صوڭ، قايناب طورغان صونى قزو چاينڭگه يبارگز. چاى ايچوده بولغان شرطلرنڭ الڭ الوغلرى اوشبو ايكى تورلى نرسه بولغانى ايچون مونلر حقنده اصلا يالقاولق ايتمه‌گز.

١٢٣) چاينڭ الڭ فائده‌لى الوشى، صوونديغندن صوڭ بتەدر. شونڭ ايچون چينايافغه صالغاندن صوڭ اوچ دورت دقيقه‌دن آرتق طوتماى ايچگز وتمام صوونديغنى كوتماگز. لكن بيك قاينار حالنچه‌ده ايچارگه كرشمه‌گز.

١٢٤) قونافده بولسه‌گز چاى يانندەغى بال، وارينيه‌نى قاتق

مثالنده آشاماڭز. قالاق طولدروب آلماڭز. آش یاواققه تامزماڭز. حاضرلەنگان بولسه واق صاوتلرغه بولب آلڭز. حاضرلەنمگان بولسه قالاق ایله، آغزماز رەوشدەگنه آلڭز.

۱۲۵) چای یانینه کوبسی زینت ایچون قویلغان نرسەلرنی، قوناققه بارغان یرڭزده ایکمك اورنینه آشاماڭز، بلکه مخصوص آشار ایچون قویلغانلرینیڭنه تناول ایتڭز وباشقەلرینی صاقلق ایله آلڭز.

۱۲۶) چای یاننده قویماق ومایلی آشلر بولسه، کیوملرڭزگه تامزماڭز. قوللرڭزنی مایلاماڭز. مایلی قوللرڭزنی کیوملرڭزگه وچیتوکلر-ڭزگه سورتمەڭز. هر نه ایسه تمیز وصاف روشده بولڭز.

کیوم ادبلری.

۱۲۷) تربیەسزلككه ویاكه اسراف ایتوچیلرگه خاص بولغان کیوملرنی کیمەڭز. بلکه خلق کوزنده مرغوب، یات هم کولنچ توگل کیوملرنی واوزون عمرلی بولغان نرسەلرنی اختیار ایتڭز. کیوم طوغروسنده هیچ کیم ایله یارشماڭز. کیوم طوغروسنده کشی ایله یارشو الوغ بر بلا ایدکندن آگاه بولڭز.

۱۲۸) کیوملرڭزنی کرلی یورتمەڭز. خلق سویلی دیب مودا سویلەمەڭز ومودا‌غه اسیر بولماڭز، هر کم طرفندن خوش کورله طورغان تکلفسز کیوملرنی کیوب مودانی اوزڭزگه اسیر ایتڭز.

۱۲۹) اوزڭزگه، حال ودرجەڭزگه مناسب توگل کیوملرنی حتی قدرتڭز یتسەده کیمەڭز. بیوك عائلەلر وبایلر عادتنچه کیینورگه کوچلنمەڭز وقزقماڭز. قزلرنڭ الڭ سیوملی بولغانلری عادتی کیوملرنی صاف وتمیز کیمکده بولغانلریدر.

Из фондов Российской национальной библиотеки

١٣٠) باشقه‌لرنڭ کیوملرینی کیمه‌ڭز. ممکن بولسه اوز کیوملرڭزنی باشقه‌لرغه کیدرمه‌ڭز. باشقه‌لرنڭ صاف وتمیز کیوملرینه قزقماڭز بلکه اوز کیوملرڭزنی صاف وتمیز یورتڭز.

١٣١) موینلرڭزغه کموش تنکه تزلمش قاموت کیمه‌ڭز، ساچلرڭزگه آغر چولپی وتنکه‌لر تاقماڭز. آشاغان وقتڭزده قشقی وطشقی کیوملرڭزنی صالوب اوطورڭز.

١٣٢) اوستڭزدن صالغان صوڭ، کیوملرڭزنی خصوصا یووش وپچرانغان بولسه آنده مونده تاشلاماڭز بلکه یاخشی توروب وکیدروب بیلگولی اورنلرینه قویڭز.

زینت ادبلری.

١٣٣) قزلرغه زینتله‌نورگه درست بولوینی دلیل طوتوب‌ده عمرڭزنی زینتله‌نوب کیچرمه‌ڭز. پوتلرغه تابنوچیلر مثالنه بر طوتاشدن کوزگی تیره‌سنده یورمه‌ڭز. خاتون وقزلرنڭ محبتلیلری الڭ تکلفسز وتربیه‌لی بولغانلری ایدکنی بلڭز.

١٣٤) سلامتلکڭه ضررلی، دین وعقلغه خلاف بولغان زینتلردن یراق بولڭز. اوزڭزنی وقارلی وخلق آراسنده اعتبارلی ایته‌چك روش ایله ملایم صورتده زینتله‌ڭز.

١٣٥) ادبسز خاتونلر مثالنده یوزلرڭزگه آق وقزل بویاولر سورتمه‌ڭز. قاشلرڭزنی یولقماڭز. قاشلرڭز وتشلرڭزنی قاراغه بویاماڭز.

١٣٦) بله‌کلرڭزنی وموینلرڭزنی، کوکره‌کلرڭزنی آچیق یورتمه‌ڭز. ساچلرڭزنی ویالانغاچ آیاقلرڭزنی چیتلرگه کورساتمه‌ڭز، موندی نرسه‌لرگه ایسه مبارك دینمزنڭ مساعده‌سی یوق ایدکنی اونوتماڭز.

۱۳۷) تار وقسان کیوملر قان یوروینه ضرر ایتدکندن بر آز ایرکن کیوملر کیوگز، لکن ایرکن کیمك بولوب عادتدن طش ایرکنلرینی کیوب چومه‌له صفتنده بولوب یورمه‌گز. هر نرسه‌نك عادتچه‌سی یاخشی ایدکنده شبهه ایتمه‌گز. آل یابمه باولری وغیری مونك کبی نرسه‌لرنی آرتق قسوب باغلاماگز، اما زنهار کارسیت کیمه‌گز.

۱۳۸) ممکن بولسه تن اوستنده‌گی (ایچکی) کیوملرگزنی آق کیندردن یاصاگز. اگرده اوزگز صوغوب کیندر یاصاب کیار بولسه‌گز بیگره‌ك گوزل بولور.

۱۳۹) ضرورت بولماسه باشگزغه بورك کیمه‌گز. باشگزنی اسسی یورتمه‌گز. یوزگزگه پرده قویسه‌گزده طن یوری آلمازلق درجه‌ده قالون یا که آب آچیق کورساتوب طوررلق روشده بیك سیراك نرسه‌لردن توگل بلکه اورتاچه بولغاننی قویگز. آیاقلرگزنی صووقدن صاقلاگز، ممکن قدری جلی یورنگز، اوشته‌گز.

ریاضت ادبلری

۱۴۰) ریاضت، سگرلرنی وایتلرنی حرکتلندرر، قانلرنی یورتور و اشتهانی قوتلندرر ،هضمنی ینگلله‌شدرر. شونك ایچون مناسب وقتلر وزمانلرده ادب اوزرنده ریاضت ایتگز. یایاو یورمك، تن خدمتلری ایتمك، جناب اللهنك فرض ایلدگان نمازلرینی اوقوده ریاضت فائده‌لری باردر.

۱۴۱) اویناغان وقتگزده اوزگزگه موافق و ادبلرگه خلاف توگل روشچه اویناگز. شریعت قاشنده بوزق صانالغان مجلسلرگه بارماگز.

۱۴۲) اوینلرنی یالگز بر قدر کوگل آچار ایچون‌گنه اویناب،

صوڭره شغللرڭزگه کرشڭز. بتون وقتڭزنی اوینغه فدا ایتمه‌ڭز. اوین وقتنده تربیه‌سز قزلر مثالنده قچقرشوب باقرماڭز. مزاح سویله‌شمه‌ڭز. بر برڭزنی مسخره ایتوشمه‌ڭز. آچولانشمه‌ڭز و اوین وقتنده بولغان سوزلرنی و حاللرنی صوڭندن شکایت ایتوب سویله‌ب یورمه‌ڭز.

١٤٣) تربیه‌سز و عقلسز قزلر ایله اویناماڭز. آلار ایله دوست و بلش بولماڭز. یوررگه کیره‌کلی بولغان اوینلرده آشڭز سکدرکنی کوتڭز. اویناب تنلرڭز قزدیغنده صالقن نرسه‌لر ایچمه‌ڭز و صالقن اورنلرده طورماڭز.

زیارت ادبلری

١٤٤) یاقینلرڭزنی زیارت ایته‌چك بولسه‌ڭز آرتق ضرورت یا که آیرم دوستلقڭز بولماسه آلارنڭ اشسز ره‌ك وقتلرینی کوزاتوب بارڭز. چونکه کشینڭ اشینی قالدرتمق ادبگه خلافدر.

١٤٥) کرلی کیوملر و اش کیوملری ایله زیارت ایتمه‌ڭز، قوناقلر یانینه هم چقماڭز. کیوملرڭزنڭ پاك اولوینه دقت ایتڭز. ناگاه بر غفلت وقتنده بری کیلوب کرسه لطیفه سوزلر ایله اعتذار ایتڭز. اوشنداق مسافرلرڭزدن آرتوق ایتوب کیونه‌ڭز.

١٤٦) مجلسلرگه باردیغڭزده کرگاچده طش کیوملرڭزنی صالوب قویڭز. مجلسگه جیولغان کیمسه‌لرنڭ الڭ الوغلرندن باشلاب الڭ کچوکلرینه قدر ترتیبچه کورشڭز. وایسانله‌شڭز. کشی کوب بولسه بر باشدن باشلاب کورشه بارو مناسبدر، بیوکلر حضورنده غایت ادبلی بر حالده اوطورڭز.

١٤٧) قوناق کیلدکنده آچیق یوز ایله قارشو آلڭز و تیوشلی اورنغه یرله‌شدرڭز. اگرده بیوك بر کیمسه ایسه کیلدیکی ایچون

Из фондов Российской национальной библиотеки

تشکر ایتکز وممکن بولسه زیارتینی قارشو قایتارگز .

١٤٨) زیارت ایتدکگز یورتده اوی اسبابلری ایله اویناماگز ، کتابلرنی آقتارماگز. نرسه‌لرنی طوتماگز. آولاق اورنلرینه خصوصا اویقو بولمه‌لرینه اوزلکگزدن کروب یورمه‌گز .

١٤٩) زیارتینه باردیغگز کشی یازو یا که اوقو ایله شغللنور ایسه نی اوقودیغنی ونی یازدیغنی صوراماگز .

١٥٠) کیره‌کلی بر نرسه اوقودیغگز و یازدیغگز وقت بر کیمسه زیارتگزگه کیلسه: «سزلرگه زحمت بولماسه اشمنی تمام ایدر ایدم» دیب عذر ایتگز .

١٥١) خسته‌لر حالینی صورارغه بارسه‌گز ، خسته یاننده اوزاق طورماگز ، قایغولی صورت ایله آز سویله‌گز . خسته‌نی کوینده‌چك نرسه‌لر سویله‌ودن صاقلانگز واصلا شلته ایتمه‌گز. خاطرینی قرماگز .

١٥٢) شکایتلری بولسه تکلاگز. یومشاق سوزلر ایله حسرت قزوینی سوندررگه طرشگز. ممکن قدر قورقوارینی یبارگز . سلامتلکی ایچون طرشگز وایچگزدن اخلاص ایله دعا ایتگز .

١٥٣) تعزیه ایچون بارساگز اوتگزنی زینتلمای عادتی روشچه بارگز. حسرتلی صفتده بولگز. کولمه‌گز ، لطیفه (اویون ومزاح) سویلمه‌گز .

١٥٤) اویلرینه قایتوب کیتدکلرنده قوناقلرنی شول زمان و شول یرنك عرف وعادتی اوزرینه اوزاتوب قالگز .

خسته‌لرنی باغو ادبلری

١٥٥) بتون عمرگز : قزلق، خاتونلق وآنالق اسمنده اوچ حالدن عبارتدر. اوی اچنده‌گی خسته‌لرنی باغو خدمتی‌ده قزلر ، خاتونلر ،

آنالر اوستندەدر. شونك ایچون اوی ایچندە بولغان خستەلرنی اعتبار ایلە قاراڭز.

١٥٦) خستەلرنڭ یانلرندە امرلرینی کوتوب و خدمتلرینە حاضر بولوب طورڭز. آزغنە سوزلرینەدە قولاق صالڭز، آرزولرینی تیزلك ایلە یرینە کیتورڭز. هیچ آورابمی، اوزون کیچەلر بولسەدە آلارنڭ خدمتلرندە کیچرڭز.

١٥٧) خستەلرگە سوزلرنی، بالالرغە سویلەر روشدە سویلەڭز. آلاردن قاتیغ سوز و شلتەلر ایشتور بولسەڭز صبر ایلەڭز، یانلرندە تاوشلانماڭز. کوڭللرینی بوزارلق سوزلرنی و حسرتلی خبرلرنی سویلەمەڭز.

١٥٨) خستەلرنی ممکن قدر صاف وپاك طوتارغە طرشڭز. طبیب منع ایتماسە کولمەکلرینی تیز تیز آلماشدرڭز. کولمەکلرینی صالقن حالنچە توگل، بلکە جلی ایدوب کیدرڭز. بولمەلرینڭ هواسینی صاف حالنچە طوتارغە طرشڭز.

دین ادبلری

١٥٩) بتون عالمنی یاراتقان الله‌تعالی حضرتینڭ امرلرینی هر نرسەدن آرتق کوروب سویڭز. منع ایتکان نرسەلردن طیولڭز. بلوڭز کە دنیا و آخرت، خصوصاً قیامت کوننك صغناچق یرمز یالڭز الله‌تعالی حضرتینڭ مرحمتی گنەدر.

١٦٠) پیغمبرلرنڭ هر برینی چن کوڭل ایلە سویڭز، آلار جناب اللهنڭ گناهسز بندەلری و حرمتلی بیوك ایلچیلری ایدیکلرینی یاخشی بلڭز.

١٦١) حلال و حراملرنی بیان ایتکان، آخرت عالمینە باراچق یولمز بولغان اسلام دیننە کامل اخلاص و محبتڭز ایلە یابشڭز. هر فضلیت،

دین بناسی ایچنده بولوب، دین هر حسرتلرمزده یاردمچی و هر
تارلقلرده ایچلرمزنی ایرکنلندروچی ایدکنی اوزگز تجربه ایتگز.

١٦٢) جناب الله حضورنده کیمچیلك اوزرنده خدمتده طوردیغگزنی
خاطرلهب عبادت وقتلرنده ادب وانصاف اوزرنده بولگز. هر وقت
کوگلگز ایله توبه ایتگز. ضعیف قللر ایدکمزنی اونوتمهگز.

١٦٣) هر کشی ایله گوزل ترکلك ایتگز. هر کشی حقنده مرحمتلی
وهر کیمگه خیر خواه بولگز. هیچ نرسه ایچون اوز اوزگزنی بلماز
درجهده قایغرماگز وآچولانماگز. هر نرسهنك گوزل طرفینی
آلغه آلگز. هر کیمگه خوش کورنرگه طرشگز. هر وقت کولهر
یوزلی بولگز. نصیحت ایتوچی کیم بولسهده قولاق صالگز. „یاخشی
کیمسه، کشی سوزندن عبرت آلور“ دیولگان سوزدن غافل
بولماگز.

١٦٤) آتا وآنالرگز، ابی وبابالرگز، طوغان وقارنداشلرگز،
قیامت کوننه قدر کیلهچك بالا وتارماقلرگز ایچون اسلام دینی اوزرنده
دنیادن کیتو میسر بولوی حقنده، خصوصا کوگل یوقارغان چاقلرده
جناب اللهغه دعا ایتگز. اسلام دینی اوزرنده آخرتگه کیتوچی کیمسه
اڭ بختلو واڭ مسعود کیمسه ایدکنی هر وقت خاطرلهگز، الله تعالی
حضرتلری موندی بیوك دولت ایله جملهمزنی بختیار ایتسون ایدی.

اڭ قیمتلی و اڭ صوڭ نصیحت

١٦٥) مبارك دینگزگه ضرر کیلماز واخلاقگز بوزلماز همده
قزلق وخاتونلق، آنالق وظیفهلرینه کیمچیلك بولماز دیب بلسهگز
نی گنه بولسهده اوقوگز، نی بولسهده اوگرهنگز ونی بولسهده بلگز، لکن
بلگان نرسهلرگز ایله هیچده تکبرلنمهگز. شولای بولغانده هیچ کم

Из фондов Российской национальной библиотеки

آلدنه عیبلو بولمازسز وبر وقت اوکنمازسز. بلکه اوزگز، آتا و آنا هم جمله قارنداش وقبیله‌گز، قوم و ملتگزایچون الوغ بر شرف کسب ایتکان و زور یادکار قالدرغان بولورسز.

صوڭ

لَسْنَا وَاِنْ كَرُمَتْ اَوَائِلُنَا * يَوْماً عَلَى الْاَحسَابِ نَتَّكِلُ

نَبْنِى كَمَا كَانَتْ اَوَائِلُنَا * تَبْنِى وَنَفْعَلُ مِثْلَ مَا فَعَلُوا

Из фондов Российской национальной библиотеки

حقی ۱۰ تین.

Из фондов Российской национальной библиотеки